

Anita Gamulin

Gotičko-barokna kuća Bartučević u Hvaru

Anita Gamulin
 Ministarstvo kulture
 Uprava za zaštitu kulturne baštine
 Konzervatorski odjel u Splitu
 HR – 21000 Split, Porinova 2

UDK: 8.3.025.4(497.5Hvar)
 728.3.033.5(497.5Hvar)
 728.3.034.7(497.5Hvar)
 Izvorni znanstveni rad/Original Scientific Paper
 Primljen/Received: 21. 10. 2010.

Ključne riječi: Hvar, gotičko-barokna kuća, gotički tabular, barokne obloge

Key words: Hvar, Gothic-baroque house, Gothic tabular, baroque facings

Sanacija i rekonstrukcija gotičko-barokne kuće u Hvaru, koja je izvorno pripadala renesansnim pjesnicima Jerolimu i Hortenziju Bartučeviću, ujedinile su istražne radove na kući sa zahtjevnom arhitektonskom sanacijom i specijalističkim restauratorskim radovima, kako bi se rekonstruirali iznimni interijeri gotičke dvorane i baroknoga stubišta, a sama kuća privela kvalitetnom stanovanju.

UVOD

Gotičko-barokna kuća izgrađena u Hvaru u predjelu Groda, na kat. čest. zgr. 141 k. o. Hvar, poznata je u povijesnoj i kulturnoj baštini grada kao kuća Bartučević. Građena u prvoj polovini XV. stoljeća u gotičkome slogu, poslije barokizirana i dograđena na jugu, dočekala je kraj XX. stoljeća kao vlasnički podijeljena i građevinski iznimno oštećena. Zahvaljujući interesu i razumijevanju novoga vlasnika kuća je obnovljena, pri čemu je valorizirano njezino povijesno i spomeničko značenje, ali su poštovani i svi uzusi struke. Građevini je udahnut novi život i obnovljen stari sjaj koji je, nedvojbeno, imala u vrijeme izgradnje, kao obiteljska kuća hvarskih plemića, povijesnih osoba i pjesnika Jeronima Bartučevića i njegova sina Hortenzija. Zbog svega navedenog i upravo zato što se u konzervatorskoj struci tako rijetko na kvalitetan način udruže želja za obnovom, respekt za baštinu i samoprijegor investitora, cijenimo vrijednim široj javnosti progovoriti o kući u povijesnom kontekstu, ali i predstaviti složene konzervatorske, restauratorske i projektantske napore koji su doveli do kvalitetnog rezultata (sl. 1).

GENEALOGIJA OBITELJI BARTUČEVIĆ

Obitelj Bartučević (*Bertucius, de Bertucis, Bertucio, Bertuzzi*) jedna je od malobrojnih hvarskih plemićkih obitelji stranoga porijekla, doseljena u Hvar iz Apulije. Obitelj je u nekoliko naraštaja dala potomke koji su ostavili značajan doprinos djelujući u Hvaru i drugdje, pa se stoga koristimo prigodom progovoriti o njezinim najznačajnijim članovima.

Rodozačetnik Bartuč (*Bertucio ili Bertuzzo*) u Italiji je imao sinove Ambroza i Ciprijana. Ciprijan je bio arhidaikon u Hvaru, a Ambrozov sin Bartuč primljen je 1407. godine u hvarsko plemstvo, pri čemu je precizirano da je bio iz Tranija, odnosno Manfredonije. Bartuč je imao dva sina: Ambroza i Hortenzija, po kojima se dijele dvije grane Bartučevića. Grana Hortenzija Bartučevića zastalno se nastanila u Hvaru, dok je Ambroz Bartučević ostao u Puliji, a tek njegov unuk Tulio stalno se naseljava u Hvaru.

LOZA AMBROZA BARTUČEVIĆA

Loza Ambroza Bartučevića prati se u Hvaru od njegova unuka Tulija, rođenog u Italiji, ali doseljenog natrag u Hvar, gdje djeluje kao veleposjednik. Za života je stekao brojna imanja, o čemu svjedoči njegov Kodeks, sačuvan kao dio arhiva Boglić u koji je dospio nasljeđivanjem i vjerojatno ženidbenim vezama. Kodeks sadržava posjedovne spise Tulija Bartučevića iz razdoblja od 1544. do 1564. godine, na temelju kojih se može pratiti stjecanje većega broja nekretnina, i u Hvaru i u Starome Gradu, Visu i drugdje, a isto tako i većega broja obradivih površina i vinograda kako nadomak samog grada Hvara, tako i u Starogradskom polju i Dračevu polju na otoku Visu.

Najmarkantnija osoba obitelji jest Tulijev sin Franjo Antun (*Hvar, 1550. – ?, poslije 1620.*), vranski prior i diplomat, franjevac, malteški vitez sv. Ivana Jeruzalemskog.

Hvar, kuća Bartučević, zapadno pročelje (foto: Anita Gamulin, 2004.)

Hvar, the Bartučević House, west facade (photo by Anita Gamulin, 2004)

Smatra se idejnim začetnikom obrane Klisa od Turaka. Franjo Antun je uz pomoć pape Klementa VIII. i austrijskog cara Rudolfa II. vodio pokret za oslobođenje kršćana u Dalmaciji, Bosni, Crnoj Gori i u Albaniji. Godine 1596. nakratko je zarobljen nakon što je kliškim braniteljima uspio dostaviti hranu. Do godine 1605. na dvoru Rudolfa II. priprema planove za oslobođenje Bosne, zatim putuje i razvija široku diplomatsku djelatnost radi oslobođenja Balkana od Turaka.¹

Iz iste je loze i Nikola Bartučević, koji se 1628. spominje kao pustinjač u Zraču.

GRB OBITELJI BARTUČEVIĆ – LOZA TULIJA BARTUČEVIĆA

Grb ove grane Bartučevića sačuvan je na nadvratniku vrata korske pregrade u crkvi franjevačkog samostana u Hvaru. Vrata je oko godine 1583. dao načiniti Franjo Antun Bartučević, i sam franjevac. Grb se sastojao od dvaju superponiranih plavih polja odijeljenih zlatnim pojasom, u gornjem crvena brizura (stolić s nekoliko kratkih nogu, označuje sporednu granu roda), a u donjemu dvije zlatne šestokrake.²

GRB BARTUČEVIĆA IZ STAROG GRADA

U Starome Gradu u Splitskoj ulici sačuvana su srednjovjekovna vrata s nadvratnikom »na grbavicu«, ukrašena poluobljim štapom. U središtu nadvratnika u reljefnom

je krugu grb koji ima desnu kosu traku između dviju šestokraka. Sa strane grba su inicijali T. B., pa J. Kovačić smatra da bi grb trebao biti rana inačica grba Tulija Bartučevića.³ Pretpostavke potvrđuju podaci iz Kodeksa (1544. – 1564.), koji govore da je Tulio u Starome Gradu imao svojih posjeda (sl. 2).

LOZA HORTENZIJA BARTUČEVIĆA

Hortenzije Bartučević, kao i njegov otac Bartuč zastalno se nastanjuju u Hvaru, gdje Bartuč godine 1407. postaje član hvarskoga plemstva. Hortenzije je bio otac Jerolima Atika (Hvar, potkraj XV. stoljeća – Hvar, između 1557. i 1560.), koji je kao i otac bio vlastelin, obnašao je mnoge odgovorne dužnosti hvarske komune (učitelj gramatike i pročelnik škole u Hvaru), ali je ponajprije bio poštovan kao ugledni humanist i pjesnik.⁴ Kao uglednoga pripadnika književnoga kruga spominju ga Pribičević i Hektorović, koji mu posvećuje sljedeće stihove:

*Viteže naredni, Bartučeviću (Bartuceuichu) moj,
Svim ljupki i medni, ki znaju razum tvoj.*

Zasebna poslanica Hektorovićeve »Ribanja i ribarskog prigovaranja« posvećena je *plemenitomu, i velepoštovanomu gospodinu Hijeronimu Bartučeviću, vlastelinu hvarskomu, vitezu dostojnomu*.⁵ Književna djela Jeronima Bartučevića, nažalost, nisu sačuvana.

Jerolim je imao tri sina, od kojih je svakako najpoznatiji Hortenzij (Hvar, 1516. – Hvar, 1578.), koji se istaknuo

¹ Hrvatski leksikon, 1. svezak, A-K, Zagreb, 1996., 71.

² Duboković Nadalini, N. (1956.): O sfragistici i stematologiji otoka Hvara, *Arhivist* VII, 3-4, Beograd, 64.

U grbovniku D. S. Karamana »Re d' armi di Spalato« (Muzej grada Splita, tab. 118) precrtan je pečat gdje je u najgornjem polju vodoravni križ, u srednjem su tri anđeoska poprsja (?), a u najdonjem dvije šestokrake. Uokolo je natpis: f. FRANC. ANTONIVA. BERTVICVS. Grb bi dakle pripadao Franji Antunu Bartučeviću.

³ Kovačić, J. (1987.): »Kodeks Bartučević« u arhivu Boglić-Božić, *Iz hvarske kulturne baštine*, Hvar, 138.

⁴ Hrvatski leksikon, 1. svezak, A-K, Zagreb, 1996., 71.

⁵ Hektorović, P.: *Ribanje i ribarsko prigovaranje*, citirao Kovačić, J. (1987.): »Kodeks Bartučević« u arhivu Boglić-Božić, *Iz hvarske kulturne baštine*, Hvar, 131.

2 Stari Grad, kuća Bartučević, detalj grba na nadvratniku (foto: Anita Gamulin, 2008.)

Stari Grad, the Bartučević House, detail from coat-of-arms over the door (photo by Anita Gamulin, 2008)

3 Grb obitelji Bartučević iz lapidarija arheološke zbirke »Grga Novak« u Hvaru (foto: Marinko Petrić, 2008.)

Coat-of-arms of the Bartučević family from the stone fragments of the archaeological collection »Grga Novak« in Hvar (photo by Marinko Petrić, 2008)

kao pjesnik, ali je imao i aktivnu ulogu u javnom životu hvarske komune. Godine 1553. predstavljao je hvarsko plemstvo pred mletačkom vladom u sukobu s pučanima, a zajedno s ocem Jeronimom bio je u odboru za prodaju žita. Godine 1560. obnašao je dužnost kamerlenga hvarske komune, a kao svjedok potpisuje i testament pjesnika Petra Hektorovića.⁶ Godine 1571., za vrijeme turskog napada Uluz Alije na dalmatinske otoke, ističe se kao sudac Visa, a godine 1573. nalazi se Hortenzije Bartučević na funkciji suca hvarske komune. Ipak, danas ga ponajviše pamtimo kao pjesnika, iako su sačuvane samo četiri njegove pjesme.⁷ Godine 1586. tiskana je njegova prva pjesma, pohvala Karnarutićeve »Tižbe i Šegrta«, a još dvije su sačuvane u poslanici koju Hortenzije piše suvremeniku Nikoli Nalješkoviću Dubrovčaninu, koji ga naziva »slavom svih Hrvata«.⁸

Drugi Jerolimov sin Petar je 1545. godine oslikao nove vratnice orgulja hvarske katedrale, a godine 1546. načinio je pet slika na ogradi katedralnoga pjevališta, te je kao i otac nosio titulu viteza Zlatne ostruge.

Andrija Bartučević (1584. – 1647.), unuk trećega Hortenzijeva sina Andrije, bio je ugledni kanonik, te je kao operarij hvarske katedrale jedan od najzaslužnijih za njezinu izgradnju. Početkom XVII. stoljeća dio obitelji seli se u Stari Grad, gdje su ženidbenim vezama s obitelji Grivičić stekli posjede.⁹ Dalje je rodoslovlje nepoznato, ali je ženskih potomaka bilo sve do kraja XVIII. stoljeća.

6 Prosperov Novak, S. (1978.): Hortenzij Bartučević, *Prilozi povijesti otoka Hvara V*, Hvar, 45.

7 *Hrvatski leksikon*, 1. svezak, A-K, Zagreb, 1996., 71.

8 Građu je prvi put objavio Ivan Kukuljević Sakcinski 1858. godine u »Pjesnici hrvatski«, vidi: Prosperov Novak, S. (1978.): Hortenzij Bartučević, *Prilozi povijesti otoka Hvara V*, Hvar, 46.

9 Kovačić, J. (1987): nav. dj.: 132.

GRB OBITELJI BARTUČEVIĆ – LOZA HORTENZIJA BARTUČEVIĆA

Grb koji pripada glavnom odvojku obitelji ima desno srebrno, a lijevo crveno polje, s desnom modrom kosom gredom i trima osmokrakovima. Klesani primjerak grba čuva se u lapidariju arheološke zbirke »Dr. Grga Novak« u nekadašnjoj crkvi sv. Marka u Hvaru (sl. 3). Po nesigurnoj predaji, grb je potjecao sa zgrade »Ošpidala«, nekadašnje kuće Grivičić, koju su Bartučevići naslijedili.

O HVARSKIM POSJEDIMA OBITELJI BARTUČEVIĆ

Iz sačuvanih dokumenata moguće je barem djelomično rekonstruirati gdje su članovi brojne obitelji Bartučević stanovali u Hvaru, odnosno koje su kuće posjedovali. Bartučevići stanuju u istočnom dijelu predjela Groda, te imaju kuće u trima najistočnijim gradskim insulama. Iz pravnih je dokumenata vidljivo da su Tulio Bartučević i njegov sin Franjo Antun stanovali u južnom dijelu insule koja je pripadala obitelji Gazarović (Antun Gazarović, otac pjesnika Marina suvremenik je Franje Antuna Bartučevića). Danas je nekadašnji stambeni sklop adaptiran za turističko-ugostiteljsku namjenu (*k. č. zgr. 103, 104, 105*). U jugozapadnome dijelu sklopa bio je sačuvan ostatak dimnjaka za čiju je gradnju 1556. godine Tulijo Bartučević dobio dozvolu, a u jugoistočnom dijelu kuće pronađene su dvije kamenice za ulje impozantnih dimenzija, koje u ispravi iz 1593. spominje Mark Antun Bartučević, pa se kuća može ubicirati kao njihova rodna kuća.¹⁰

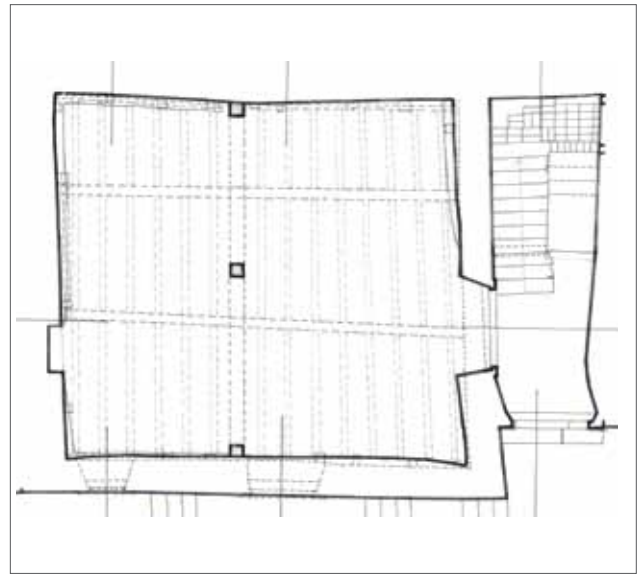
Kuća koju danas nazivamo Bartučević (*k. č. zgr. 141*) i koja će biti predmet daljnjeg istraživanja, izgrađena je u prvoj polovini XV. stoljeća, vjerojatno ju je gradio Hortenzije

10 Kovačić, J. (1987): Kroz stambeno graditeljstvo, *Iz hvarske kulturne baštine*, Hvar, 48-49.

4 Austrijski katastar grada Hvara (sjeverni dio grada), 1835. godina (snimka: Hrvatski državni arhiv, Državni arhiv u Splitu, Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju, Katastar Dalmacije 1823. – 1975.)

Austrian cadastre of the City of Hvar (northern part of the city), 1835 (Croatian State Archives, State Archives in Split, Archive map for Istria and Dalmatia, Cadastre of Dalmatia 1823-1975)

5 Kuća Bartučević, arhitektonska snimka postojećega stanja, tlocrt prizemlja, (Konzervatorski odjel u Splitu, 2003.)

The Bartučević House, architectural shot of the existing state, layout of the ground floor (Conservation Department in Split, 2003)

Bartučević, a poslije je pripadala pjesnicima Jerolimu i Hortenziju. U XVII. stoljeću spominje se u vlasništvu Hortenzijeva unuka i imenjaka, koji je bio javni bilježnik u Hvaru. Isti katastarski broj nosi i kuća koja čini sjeverozapadni ugao insule, pa se može pretpostaviti da je i ona bila sastavni dio posjeda.

U istoj insuli, na sjeveroistoku (k. č. zgr. 143/1,2) bile su kuće koje su 1676. godine, kao i kuća na k. č. zgr. 141 pripadale obitelji Bartučević-Jakša.¹¹ Južno od kuće, na kat. čest. 140, bilo je dvorište s jednostavnom krunom bunara i umivaonik od kasnogotičkih ulomaka, a na tom je položaju poslije sagrađena kuća Franetović.¹²

Bartučevićima godine 1574. pripada i kuća u istočnoj insuli (k. č. zgr. 138), tako da je istočni dio sklopa u vlasništvu kanonika Andrije Bartučevića, a južni u vlasništvu Silvestra Bartučevića. Ovaj stambeni sklop, danas poznat kao sklop obitelji Jakša, dolazi u posjed te obitelji tek oko 1700. godine, kada se izvorno gotičke kuće barokiziraju.

Posebnu zanimljivost čini ranogotička kuća izgrađena na k. č. zgr. 111, poznata kao rodna kuća pjesnika Petra Hektorovića. Malo je poznato da je tu kuću zajedno s vrtom prema Pjaci 1494. godine kupio pjesnikov otac Marin od Petra Bartučevića za 86 dukata.¹³

Kuća je s južne strane bila naslonjena uz gradski zid, a s istočne i zapadne strane bila je slobodna. Raniji vlasnik kuće, kao i vrta pred gradskim zidom, bio je Ivan Mišetić, koji se godine 1458. spominje u ugovoru sklopljenim s don Pavlom Paladinićem¹⁴. Petar Bartučević dolazi dakle u posjed kuće tek nakon 1458. godine. Kući je pripadao i dio vrta pred gradskim zidom u vlasništvu Ivana Mišetića, koji ga poslije izravno prodaje Marinu Hektoroviću. Kuća je dakle razmjerno kratko (nakon 1458. – 1494.) pripadala Petru Bartučeviću.

Bartučevićima su pripadali i drugi posjedi u gradu, do kojih su dolazili nasljedstvom, ženidbenim vezama ili zbog namirenja dugovanja, kako se vidi u mnogim spisima koji su pripadali Tuliju Bartučeviću. Tako je kuća sjeveroistočno od vrata za Gojavu pripadala Bartučevićima, a, kako se čini, u obitelj je stigla ženidbenim mirazom obitelji Lucić. Kuću je 1745. kanonik Dominik Bartučević-Grivičić ustupio starogradskoj župi.¹⁵

U hvarskom predjelu Burak, jugoistočno od katedrale, renesansna je građevina nazvana »Ošpidol« (k. č. zgr. 383), u vlasništvu Grivičića, a oporučno je 1525. godine nasljeđuje Ivan Bartučević, te poslije njegov sin don Andrija Bartučević.¹⁶

11 Kovačić, J. (1987): nav. dj.: 50 - 51.

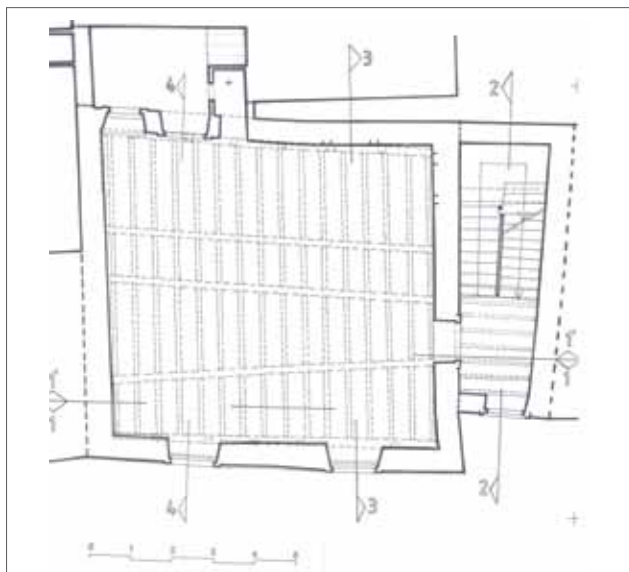
12 Kovačić, J. (1987): nav. dj.: 51.

13 Duboković, N. (1962.): Kuća Petra Hektorovića u gradu Hvaru, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 4 Zagreb; Kolumbić Šćepanović, M. (1978): Hektorovićeve prebivališta, *Hvarski zbornik* 6, 256; Fisković C. (1977), *Graditeljstvo grada Hvara u XVI. stoljeću*, *Radovi instituta za hrvatsku povijest* 10, Zagreb, 455-456.

14 Štambuk, I. (2002): Kuća Marina Hektorovića pok. Hektora i njegovog sina pjesnika Petra, *Prilozi povijesti otoka Hvara*, XI, Hvar, 114.

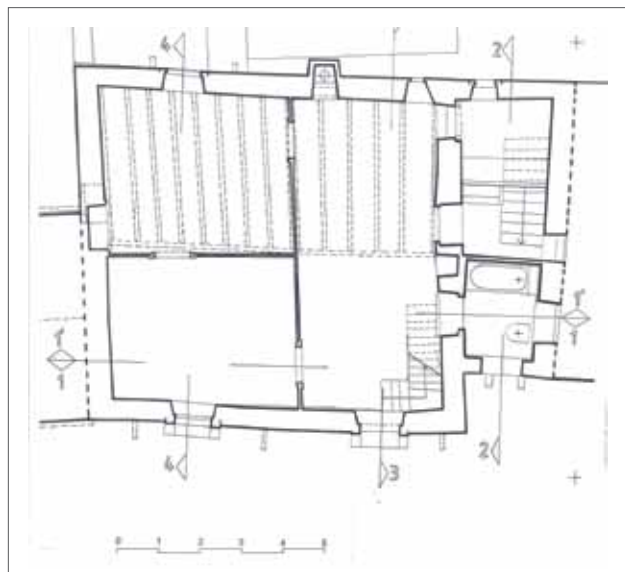
15 Kovačić, J. (1987): nav. dj. bilj. 3 : 135.

16 Kovačić, J. (1987): nav. dj. bilj. 10 : 35.

6 Kuća Bartučević, arhitektonska snimka postojećega stanja, tlocrt 1. kata – gotičke dvorane (Konzervatorski odjel u Splitu, 2003.)

Bartučević house, architectural shot of the existing state, layout of the 1st floor – Gothic halls (Conservation Department in Split, 2003)

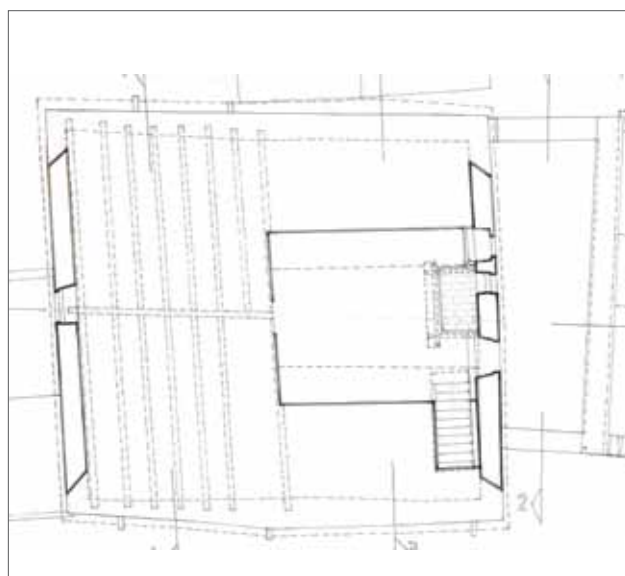

7 Kuća Bartučević, arhitektonska snimka postojećega stanja, tlocrt 2. kata (Konzervatorski odjel u Splitu, 2003.)

Bartučević house, architectural shot of the existing state, layout of the 2nd floor (Conservation Department in Split, 2003)

Još mnogo nekretnina došlo je u vlasništvo Bartučevića kupnjom, zamjenom ili kao nadoknada za dug, napose u vrijeme Tulija Bartučevića, koji se intenzivno bavio nekretninama. Dio njegovih ugovora evidentiran je u prije spomenutom Kodeksu (1544. – 1564.), koji u razdoblju od 20 godina prati njegove poslove vezane za nekretnine. Iz sačuvanih dokumenata saznajemo da je Tulio imao više kuća i kućišta u Hvaru, u predjelima Groda i Burak, skladište na hvarskoj pjaci, koje je poslije dao nadograditi¹⁷, ali i kuće u Vrboskoj i Komiži. Posjedovao je i mnoge zemlje i vinograde u Starogradskom i Jelšanskom polju i na otoku Visu, uglavnom na prostoru Dračeva polja i u viškom predjelu Kut, isto tako i obradive površine u Hvaru, na prostoru »iza grada« (izvan gradskih utvrda). U Kodeks je uvezano 87 posjedovnih isprava koje svjedoče o brojnim transakcijama nekretninama koje je u navedenom razdoblju poduzimao Tulio Bartučević, a zasigurno ih je za njegova života bilo i više. Mnoge od tih nekretnina baštinili su njegovi nasljednici, a točno *ubiciranje* njihova položaja (u dokumentima se nekretnine pozicioniraju navođenjem najbližih susjeda) bilo bi zanimljiv istraživački rad. Ne možemo se, međutim, oteti dojmu da je mnoge posjede stekao povoljno na ime duga koji njihovi vlasnici, najčešće udovice s djecom, nisu bile *kadre* vratiti.

Zadnji muški potomak obitelji, majstor Franjo Antun Bartučević imao je 1758. godine kuću uz crkvu Gospe od Anuncijate.

8 Kuća Bartučević, arhitektonska snimka postojećega stanja, tlocrt potkrovlja s otvorenim ložištem (Konzervatorski odjel u Splitu, 2003.)

Bartučević house, architectural shot of the existing state, layout of the attic with open fireplace (Conservation Department in Split, 2003)

SITUACIJA

Kuća Bartučević izgrađena je u povijesnoj cjelini grada Hvara, u istočnom dijelu predjela Groda, ograđena gradskim zidinama, i nosi anagrafsku oznaku starog katastra broj 141. Groda se smjestila unutar romaničkih obrambenih zidina koje ljevkastru zatvaraju prostor

17 Kovačić, J. (1987): nav. dj. bilj. 3: 124.

9 U istočnom zidu kuće na razini drugog kata sačuvan je srednjovjekovni zahod (foto: Anita Gamulin, 2003.)

In the eastern part of the house a medieval lavatory was preserved (photo by Anita Gamulin, 2003)

od južnoga obrambenog zida koji je položen sjeverno od današnje hvarske pjace, pa do tvrđave Španjole na uzvisini brda. Groda je urbanistički planiran grad, o čemu svjedoči glavna gradska ulica položena usporedno s južnim gradskim zidom i niz stambenih ulica koje vode prema sjeveru i formiraju pravilni raster insula koje se postupno izgrađuju (sl. 4). Kuća Bartučević, građena u prvoj polovini XV. stoljeća, smještena je u drugoj stambenoj insuli Grode promatrano od istočnoga obrambenog zida. Izgrađena je u zapadnom dijelu navedene insule, a odlikuje se većom širinom od ostalih kuća izgrađenih u bloku, tako da neočekivano suzuje gradsku ulicu (sl. 4). Iako nema povijesnih podataka koji bi obrazložili ovako proširene gabarite kuće, evidentno je da je graditelj u skućenim urbanističkim uvjetima ostvario gradnju reprezentativnije kuće, što svjedoči i o ugledu obitelji kojoj kuća pripada. Sagrađena se dvokatnica zapadnim pročeljem otvara prema ulici, dok je istočno pročelje okrenuto na skromno dvorište u središtu stambene insule. Sjeverno i južno pročelje otvaraju se tek u zabatnim zonama jer je kuća stiješnjena izgradnjom u nizu. Na sjeveru je kući dograđena gradnja danas bez posebnih stilskih odlika, koja nosi iste anagrafske oznake kao

i kuća Bartučević, što navodi na pomisao da je obitelj posjedovala cijeli sjeverozapadni dio navedene insule. Izvornom je dispozicijom kuća imala dvorište na jugu, ograđeno zidom, u koje se pristupalo sa zapada, kroz ogradni zid, a u samu kuću vjerojatno s juga, iz dvorišta. Vertikalna komunikacija ostvarivala se unutar gabarita gotičke kuće, a dogradnja zatvorenoga stubišta na jugu izvedena je tijekom barokne adaptacije izvorne gradnje. Dograđeno stubište na vrhu dobiva manju terasu – altanu, kojoj se pristupa iz potkrovlja kuće, čime se kompenzira smanjenje ili pak potpuni gubitak dvorišta, do kojeg konačno dolazi izgradnjom kuće Franulović na jugu.

GOTIČKA FAZA GRADNJE

Stambena dvokatnica pravokutnoga tlocrta ističe se za gotičko vrijeme neuobičajenom širinom, što svjedoči o reprezentativnosti gradnje, a najbolje se sagledava u do danas sačuvanoj svečanoj dvorani na prvome katu kuće (sl. 30). Unutrašnje su dimenzije kuće iznose 730/800 cm, čime znatno odstupaju od uobičajenih tlocrta oblika izduljena pravokutnika. Prizemlje kuće organizirano je kao gospodarski dio – konoba, u koji vode dvokrilna vrata u kamenim pragovima bez ukrasa, izgrađena na južnome pročelju kuće, a kojima se izvorno pristupalo iz dvorišta (sl. 5). Reprezentativni prvi kat građevine, tzv. *piano nobile*, jedinstveni je prostor koji ukrašava drvena stropna konstrukcija ukrašena rezbarenom i oslikanom građom, a zbog širine prostora poduprta je ukrašenom podupornom gredom, tzv. *tramezalom* (sl. 6, 15). Na zapadnom zidu kata izvorno su postojali gotički prozori, poslije zamijenjeni onima baroknog sloga. Izvorno je iz prostorije na kat vodilo drveno stubište koje se nalazilo unutar gabarita prostorije, kako je bilo uobičajeno u gotičko vrijeme. Na drugome katu kuće organizirani su prostori za spavanje (sl. 7), gdje je u istočnom zidu sačuvan srednjovjekovni zahod (sl. 9).

U potkrovlju je postojala kuhinja s otvorenim ognjištem, koja se u sličnoj inačici sačuvala sve do nedavne adaptacije kuće. Prije adaptacije sačuvana je i unutrašnja komunikacija »L« dispozicije koja je povezivala drugi kat kuće s potkrovljem, pa vjerujemo da je na sličan način postojala i u vrijeme izgradnje kuće, sredinom XV. stoljeća (sl. 8).

Prije dogradnje aneksa u kojem su smještene stube, južno od kuće postojalo je dvorište za koje skromni povijesni podaci govore da je bilo opremljeno jednostavnom krunom bunara i umivaonikom od kasnogotičkih ulomaka.¹⁸ Na tom je položaju poslije dograđeno barokno

¹⁸ Kovačić, J. (1987): Kroz stambeno graditeljstvo, *Iz hvarske kulturne baštine*, Hvar, 51.

10 Kuća Bartučević, arhitektonska snimka postojećega stanja, zapadno pročelje (Konzervatorski odjel u Splitu, 2003.)
 Bartučević House, architectural shot of the existing state, west facade (Conservation Department in Split, 2003)

12 Ranogotički prozor na južnome pročelju i ostaci horizontalnih vijenaca, tzv. *Markapiana* (foto: Anita Gamulin, 2008.)
Early gothic window on the south facade and remains of horizontal wreaths, so called, *Markapiana* (photo by Anita Gamulin, 2008)

11 Detalj zapadnoga pročelja - gotički prozor na drugom katu kuće i konzole »s ušicama« ugrađene u pročelje kao spoliji (foto: Anita Gamulin, 2008.)
Detail of the west facade – gothic window on the second floor of the house and consoles with »eyes« fitted into the facade as spolia (photo by Anita Gamulin, 2008)

14 Gotički prozori na zapadnome pročelju aneksa, na katu (foto: Anita Gamulin, 2008.)
Gothic windows on the west annex facade, on the first floor (photo by Anita Gamulin, 2008)

13 Gotički prozori na zapadnome pročelju, na prizemlju kuće (foto: Anita Gamulin, 2008.)
Gothic windows on the west facade on the ground floor of the house (photo by Anita Gamulin, 2008)

15 Rekonstruirani grednjak reprezentativne gotičke dvorane (foto: Anita Gamulin, 2008.)

Reconstructed beams in the representative gothic hall (photo by Anita Gamulin, 2008)

16 Barokna ulazna vrata na zapadnome pročelju (foto: Anita Gamulin, 2011.)
Baroque entrance door on the west facade (photo by Anita Gamulin, 2011)

17 Detalj zapadnoga pročelja – razdjelni vijenac i barokni prozori na katu (foto: Anita Gamulin 2008.)

Detail of the west facade – dividing wreath and baroque windows on the first floor (photo by Anita Gamulin, 2008)

18 Detalj zapadnoga pročelja – barokni prozor u prizemlju (foto: Anita Gamulin, 2008.)

Detail of the west facade - baroque window on the ground-floor (photo by Anita Gamulin, 2008)

19 Kameno pilo izvorno se nalazio na drugome katu kuće (foto: Anita Gamulin, 2003.)
The votive stone was originally located on the second floor of the house (photo by Anita Gamulin, 2003)

20 Kameno pilo nakon restauratorskog zahvat (foto: Giuseppe Sava, 2006.)
Votive stone after the restoration intervention (photo by Giuseppe Sava, 2006)

21 Arhitektonska snimka postojećeg stanja, presjek kroz barokno stubište (Konzervatorski odjel u Splitu, 2003.)

Architectural shot of the existing state, cross-section of the baroque stairwell (Conservation Department in Split, 2003)

zatvoreno stubište, a recentno i stambena kuća obitelji Franulović, koja oblikovanjem narušava povijesnu strukturu Grode.

U izvornoj, gotičkoj dispoziciji kuće iz ograđenog su dvorišta na jugu morale voditi otvorene kamene stube na prvi kat kuće, u reprezentativnu dvoranu.¹⁹ Istražnim su radovima na južnom zidu kuće otkrivena zazidana vrata koja su trebala služiti toj funkciji. Povijesni izvori također neprecizno spominju postojanje gotičke trifore na južnom zidu aneksa, navodno zazidane pri izgradnji kuće Franulović, danas u vlasništvu obitelji Vrbaški.²⁰ Tijekom istražnih radova nisu se pokazali tragovi koji bi upućivali na postojanje većeg otvora (trifore), tek postojanje kamene konzole s dvostrukim »ušicama«, koja je kao spolij i danas ugrađena u istočno, dvorišno pročelje kuće, te konzole »s ušicama« na zapadnome pročelju upućuju na to da se na kući mogao nalaziti reprezentativniji stilski otvor. Ako je i postojao, otvor bi trebalo pretpostaviti na zapadnom, uličnom pročelju gotičke kuće, a ne na zidu kasnije dograđenoga baroknog aneksa (sl. 10). Konačno, promatrajući reprezentativnost dvorane na prvom katu, ne možemo se oteti dojmu da joj nedostaju bogatiji otvori na glavnome pročelju, a ne tek dvije skromne monofore (sl. 11), kakve su moguće postojale na položaju danas sačuvanih baroknih prozora. U prilog ovoj pretpostavci idu i brojne gotičke konzole koje su kao spoliji ugrađene u pročelje kuće i aneksa, a koje su dio kamenog repertoara nekoga bogatijeg stilskog otvora.

¹⁹ Postoje mnogi analogni primjeri organizacije prostora gotičkih kuća i palača koje odgovaraju ovoj dispoziciji, a navest ćemo primjer palače Papalić u Splitu.

²⁰ Kovačić, J. (1987): nav. dj. bilj. 10 : 28.

Na sjevernom i južnom zabatu kuće sačuvan je po jedan prozor ranogotičkoga sloga, sa slomljenim segmentnim lukom bez profilacije. Takav je prozor zatečen i na južnom pročelju, u razini drugog kata (sl. 12), zazidan kada su u jugozapadnom uglu kuće izvedene stube za potkrovlje. Smještaj prozora u odnosu na ulicu pokazuje iznimno promišljanje anonimnoga graditelja, koji, otvarajući pogled na glavnu komunikaciju i ulazna vrata kuće, omogućuje nove vizure ovom vjerojatno »ženskom« katu u kući. Na malom južnom pročelju sačuvani su i glatki pročelni vijenci, tzv. *Markapiani*, kakvi su se postavljali u razini međukatne konstrukcije i tako naglašavali katove. Položaj vijenaca danas ne korespondira s visinama katova u kući, tek niski parapet prozora, kakav nemamo na gotičkim otvorima zapadnoga pročelja, upućuje na to da je kuća mogla imati i ranogotičku fazu sa skromnije oblikovanim prozorima i katovima manje visine. Element jednostavnoga razdjelnog vijenca izvedenog bez dekoracije u razini sa zidanim pročeljem, a kakav će se i na zapadnome pročelju izvesti u barokno vrijeme, upućuje na kontinuitet korištenja ovim izvorno romaničkim oblikovnim elementom kroz duže razdoblje, kao i na znatnu stilsku retardaciju.

U prizemlju kuće, koje je danas djelomično ukopano zbog kontinuiranog podizanja razine terena, sačuvan je gotički prozor pačetvorinastog oblika sa zakošenim pragovima (sl. 13). U prizemlju je postojao još jedan prozor istovjetnog oblikovanja, koji je pri baroknoj adaptaciji kuće u vertikalnom položaju ugrađen u zapadno pročelje stubišnog aneksa, u razini prvog kata (sl. 14).

Gotička faza građevine odlikuje se bogato ukrašenim grednjakom u svečanoj prostoriji na prvom katu kuće, o kojem će se detaljnije govoriti u poglavlju o provedenim restauratorskim radovima (sl. 15).

BAROKNA ADAPTACIJA KUĆE

Potkraj XVII. i početkom XVIII. stoljeća kuća doživljava značajnu barokizaciju. Južno od gotičke kuće dograđuje se aneks u kojemu je smješteno stubište. U prizemlju aneksa glavna su ulazna vrata, oblikovana u jednostavnim kamenim pragovima, s lučno oblikovanim nadvratnikom koji ima naglašen zaglavni kamen. Kamenu nadvoj dijeli ulazna vrata na dva dijela: pravokutni dvokrilni ulazni dio i polukružno nadsvjetlo u kojem je sačuvana izvorna željezna rešetka. Na drvenim vratnicama sačuvano je kovano kucalo (sl. 16). U aneksu su smještene drvene dvokrake stube. Aneks završava horizontalnom terasom – altanom, na koju se pristupa iz potkrovlja gotičke kuće. Barokne su preinake vidljive i na uličnom, zapadnom pročelju (sl. 17). U prizemlju je izveden polukružni prozor u glatkim

22 Barokne vratnice na drugom katu kuće, izvorno stanje (foto: Giuseppe Sava, 2003.)

Baroque door frames on the second floor of the house, original state (photo by Giuseppe Sava, 2003)

kamenim pragovima (sl. 18), koji uz postojeći manji gotički prozor osvjetljava prostor konobe. Na katu su dva jednostavna prozora, oblika uspravnog pravokutnika, u kamenim pragovima, s profiliranim kamenim nadvojem baroknoga sloga. Prozori su smješteni u osi gotičkih prozora na drugom katu, čime je ostvarena simetrija pročelja. Na zapadnome pročelju izveden je u razini pročelja jednostavan horizontalan vijenac koji se visinski podudara s pragovima baroknih prozora, a zapravo je zakašnjela inačica ovoga izvorno romaničkoga oblikovnog elementa. Vijenac ne označuje položaj međukatne konstrukcije, odnosno razdiobe katova, kako je to bilo uobičajeno, već je postavljen u visini parapeta prvog kata, te se ne podudara s visinom izvornih vijenaca čiji su ostaci sačuvani na južnome pročelju.

Izgradnjom stubišta u aneksu svečana prostorija na prvom katu dobiva novi pristup, na južnom zidu ugrađuju se vrata s baroknim nadvratnikom, te se ukida drveno stubište unutar prostorije kakvo je izvorno postojalo.

23 Zapadno pročelje kuće prije sanacije, (fototeka Konzervatorskog odjela u Splitu, 1993.)

West facade of the house prior to rehabilitation (photo archives of the Conservation Department in Split, 1993.)

Vrata istovjetnog oblikovanja ugrađuju se i u istočni zid kuće kako bi se dvorani pripojila dvorišna dogradnja gospodarskog sadržaja. Stambeni prostori na drugom katu također se vratima povezuju s dograđenim stubištem, a glavna se spavaonica oprema kamenim pilom renesansnoga sloga (sl.19, 20).

U unutrašnjosti kuće sačuvana je u Dalmaciji rarietna stilska drvenarija. Unutrašnje drveno dvokrako stubište ukrašeno je lučno oblikovanim drvenim oblogama, koje u zoni tjemena repliciraju detalj zaglavnog kamena s baroknom »S« volutom, čestim ukrasom unutarnjih stubišta u baroknim palačama.²¹ (sl. 21, 30, 31).

Na drugom su katu sačuvane drvene vratnice, čiji je štok ornamentiran uvećanim ukrasom dijamantnog šiljka u kvadratnom polju. Ovaj izvorno gotički motiv u baroku se uvećava i često upotrebljava kao ukras rubnih dijelova otvora (sl. 22).

ZATEČENO STANJE KUĆE PRIJE ADAPTACIJE

Kraj XX. stoljeća kuća Bartučević dočekala je kao vlasnički podijeljena, napuštena i iznimno oštećena građevina (sl. 23). Znatna konstrukcijska oštećenja ponajviše

su se uočavala na zapadnom zidu građevine, došlo je do velike deformacije glavnoga pročelnog zida i njegova odstupanja od vertkale, što je uzrokovalo odvajanje drvene međukatne konstrukcije, poglavito na prvom i drugom katu, čime je dodatno narušena stabilnost kuće. U građevinskom smislu dotrajala, kuća je dulje vrijeme bila izložena utjecaju atmosferilija. Trošan krov, kao i dotrajala stolarija pogodovali su stalnom prodoru atmosferske vode i vlage koja je dodatno narušavala građevinu.

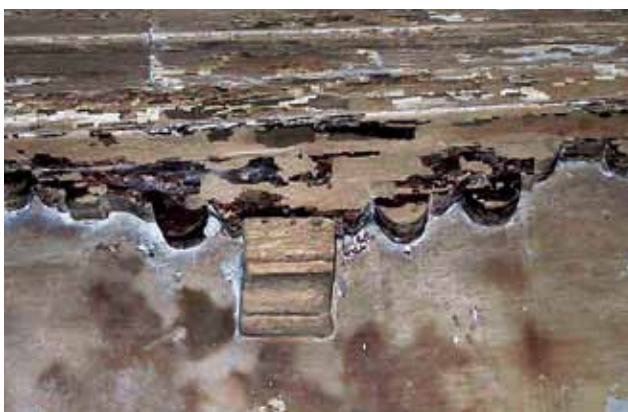
Na kući je u recentno vrijeme izvedeno nekoliko manjih intervencija. U podrumskom prostoru izveden je betonski stup koji je podržavao dotrajalu stropnu konstrukciju. U stubišnom aneksu na drugom je katu naknadno ugrađena skromna kupaonica i za te je potrebe otvoren prozor. U krovnome prostoru, kojim su se stanari koristili samo u južnom dijelu, sačuvano je otvoreno ognjište s napom. Valja istaknuti da je svečana gotička dvorana sve do današnjih dana sačuvala izvorne gabarite (sl. 24), dakle nije bila pregrađivana, što se redovito događalo kod sličnih situacija, a u barokno vrijeme izvedeni su dodatni otvori.

Vlasnička podijeljenost kuće, kao i nedostatak financijskih sredstava potrebnih za sanaciju ovakve visokovrijedne stilske građevine desetljećima su odgađali njezinu

²¹ Komparativni su primjeri palače Milesi i Cindro u Splitu, Bonini i Doimi de Lupis u Hvaru, Radossio i Doimi de Lupis u Visu.

24 Interijer kuće prije radova sanacije i rekonstrukcije (foto: Giuseppe Sava, 2003.)
 Interior of the house prior to rehabilitation and reconstruction works (photo by Giuseppe Sava, 2003)

25 Izgled elemenata gotičkoga grednjaka prije restauratorskih radova (foto: Anita Gamulin, 2003.)

View of the elements of the gothic beam bridge prior to restoration (photo by Anita Gamulin, 2003)

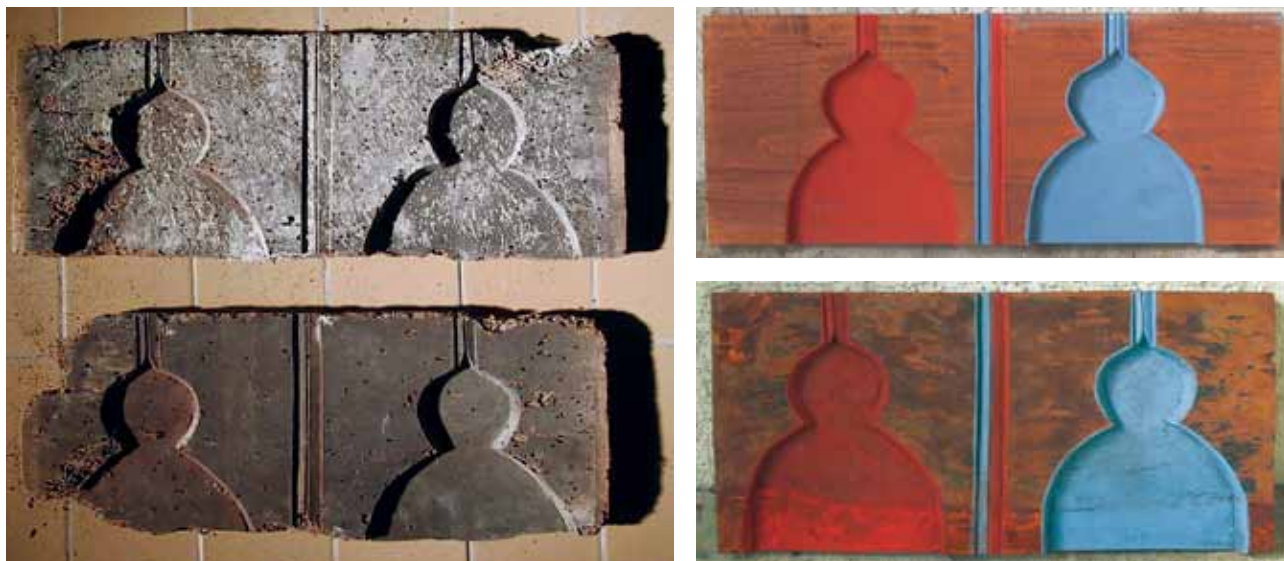
26 Detalj poduporne grede prije restauracije (foto: Anita Gamulin, 2003.)

Detail of the support beam prior to restoration (photo by Anita Gamulin, 2003)

27 Detalj poduporne grede nakon restauracije (foto: Anita Gamulin, 2008.)

Detail of the support beam after restoration (photo by Anita Gamulin, 2008)

28 Detalj zaglavne ploče – izvorno stanje, restaurirano stanje i replika (foto: Giuseppe Sava, 2008.)
Detail of the main slab – original state, restored state and replica (photo by Giuseppe Sava, 2008)

primjerenu sanaciju, čime se kontinuirano povećavala degradiranost. U trenutku kada su konstrukcijska oštećenja već prijetila urušavanjem, spletom sretnih okolnosti kuća je prodana novim vlasnicima koji su u dogovoru s mjerodavnim institucijama započeli obnovu. Prvotno su se kućom trebala koristiti dva investitora, i to tako da prvi upotrebljava podrum i gotičku dvoranu na prvom katu, a drugi ima na raspolaganju drugi kat i potkrovlje, dok bi barokno stubište služilo kao zajednička vertikalna komunikacija. Spletom sretnih okolnosti jedan je od navedenih investitora odustao od obnove i prodao svoj dio nekretnine, tako da je kuća vlasnički ujedinjena, čime se ostvario važan preduvjet za primjerenu obnovu i buduće korištenje kućom. Kuća služi za stanovanje i investitorima je drugi dom, čime je ostvarena obnova u skladu s izvornom namjenom kuće, što je u današnje vrijeme posvemašnje turističke ekspanzije i kontinuiranog pretvaranja stambene arhitekture na obali u turističke smještaje raznih kategorija iznimno rijedak slučaj.

PROJEKT I OBNOVA

Arhitektonsku dokumentaciju postojećega stanja kuće, kao i konzervatorske smjernice za obnovu izradio je Konzervatorski odjel u Splitu. Arhitektonski projekt obnove izradio je projektni ured ARP d. o. o. iz Splita. Pri obnovi poštovana je izvorna dispozicija najatraktivnijega prostora u kući – reprezentativne gotičke dvorane na prvom katu, kao i stilski artefakti zatečeni u interijeru. Restaurirano je barokno stubište izgrađeno u zasebnom aneksu, pa, prema tome, i izvorna komunikacija. Sačuvani su svi zatečeni otvori na pro-

čeljima kuće, kao i u nosivim zidovima. U prizemlju, na mjestu nekadašnje konobe, izveden je prostor za boravak i druženje kojem poseban ugođaj daje krušna peć. Na prvom je katu restaurirana gotička dvorana u izvornoj dispoziciji, a istočno od nje u zatečenim aneksima nastalima još u baroknoj adaptaciji kuće izvedene su pomoćne prostorije (kuhinja i kupaonica) prijeko potrebne za kvalitetno funkcioniranje dvorane u svećanim prigodama. Kameni pil, koji se izvorno nalazio na drugom katu, vjerojatno u nekadašnjoj obiteljskoj spavaonici, ugrađen je u sjeverni zid gotičke dvorane, kako bi bio dostupan posjetiteljima. Na prvom su katu privatne prostorije vlasnika, danas u izmijenjenoj dispoziciji u odnosu na barokni izvornik (potreba za izvedbom suvremene kupaonice). Izvedbom predsoblja i rekonstrukcijom barokne drvenarije s naglašenim dijamantnim piramidama na dovratnicima na stambenom je katu postignut ugođaj na tragu izvornog. Stambeni je kat manjim drvenim stubištem povezan s potkrovljem, s kojim čini jedinstvenu stambenu cjelinu.

Najveće su promjene izvedene u potkrovlju kuće, koje se u zatečenoj dispoziciji, osim skromnog ognjišta, gotovo nije upotrebljavalo. Izvedbom zidanog luminara na istoku ostvaren je kvalitetan multifunkcionalan prostor koji ujedinjuje kuhinju, boravak i radni prostor, a izlaskom na altanu na jugu s koje se pruža pogled na grad, otvaraju se dodatne vizure i povećava kvaliteta stanovanja.

Valja napomenuti da je ljubaznošću investitora i njihovom suradnjom s Gradom Hvarom ostvarena mogućnost povremenoga javnog korištenja gotičkom dvoranom za kulturna događanja u gradu, čime dvorana postaje dostupna i široj javnosti.

29 Izgled rekonstruirane gotičke dvorane (foto: Giuseppe Sava, 2006.)
View of the reconstructed gothic hall (photo by Giuseppe Sava, 2006)

Sanacija građevine izvedena je poštujući izvorne građevinske materijale i tehnike građenja. Nosivi su zidovi sanirani injektiranjem i fugiranjem, sve su međukatne konstrukcije izvedene kao drvene, kuća je zakrovljena dvostrešnim drvenim krovštem, sa strehom od lomljenih kamenih ploča i pokrovom od kupe kanalice. Dvostrešni zidani luminar na istoku izveden je poštujući tipologiju građenja, a dva drvena jednostrešna lumina na zapadu obnovljena su prema zatečenom stanju. Svi su stilski otvori sačuvani u izvornom oblikovanju, opremljeni stolarijom izrađenom prema izvornim detaljima. Posebno ističemo odzidanje i rekonstrukciju dvaju ranogotičkih prozora na južnome pročelju, na drugom katu i u zabatu pročelja.

RESTAURATORSKI RADOVI

Na kući Bartučević obavljani su restauratorski radovi na gotičkoj stropnoj konstrukciji svečane dvorane na prvom katu, te na baroknim drvenim oplatama na aneksu stubišta. Barokne drvene vratnice s profiliranim štokovima izvedene su kao replike uništenih izvornih vratnica.

RESTAURACIJA GOTIČKOG TABULARA

Drvena gotička tavanica nad svečanom dvoranom prije obnove bila je u izrazito oštećenom stanju. Zbog naginjanja zapadnoga nosivog zida došlo je do konstrukcijskog oštećenja drvene međukatne konstrukcije koja je izgubila stabilan oslonac, grede su pod utjecajem vlage degradirale, napose u ležištima i uz zidove. Zbog smanjene nosivosti grednjak je uz izvornu poprečnu gredu – »tramezak« poduprt još dvjema gredama postavljenima okomito na osnovni smjer greda (istok – zapad). Izvorna je konstrukcija u podgledu recentno zatvorena podaščanjem, a čitava je konstrukcija naknadno premazana bijelom uljanom bojom, koja je kasnije degradirala.

Na licu mjesta obavljani su istražni restauratorski radovi, kojima je ustanovljeno da se konstrukcija sastoji od više elemenata. Nad gotičkim kamenim konzolama koje su ugrađene u istočni i zapadni zid postavljene su drvene podvlake s profilacijom (sl. 25), nad kojima je postavljena drvena nazidnica. Na nazidnicama je niz drvenih greda bez ukrasa i oslika koje u smjeru istok – zapad premošćuju prostoriju širine 730 cm, zbog čega su u zoni najvećega progiba poduprte poprečnom gredom ukrašenom u kutovima

30 Barokne oplate prije restauracije (foto: Giuseppe Sava, 2003.)

Baroque formwork prior to restoration (photo by Giuseppe Sava, 2003.)

tordiranom pletenicom (sl. 26), a u središtu i pri krajevima grede rezbarenim stiliziranim cvijetom oslikanim crvenom bojom.

Uz uzdužne zidove prostorije između greda umetnute su zaglavne ploče ukrašene rezbarenom središnjom osi i ukrasom u obliku dvije oslikane trilobe. Reljefna dekoracija u obliku triloba razmjerno je česta na gotičkim konstrukcijama²². Sačuvano je nekoliko izvornih zaglavnih ploča s ostacima oslika u crvenoj i plavoj boji), a ploče koje su nedostajale izvedene su kao replike po uzoru na izvorne (sl. 28). Uz nazidnicu je montirana dekorativna bordura profilirana kao tordirana pletenica.

U istražnim je radovima sačuvan skroman uzorak oslikane drvene letvice, koje se kao uzdužne i poprečne letvice montiraju nad gredama i čine pačetvorinasta polja. Letvice su oslikane florealnim uzorkom hrastova lišća u bijeloj i plavoj boji i motivom stiliziranoga cvijeta. Ovaj je uzorak čest ukras gotičkih stropnih konstrukcija, nalazimo ga na mnogim primjerima ranije istraženih i restauriranih grednjaka.²³

Nakon istražnih radova na licu mjesta grednjak je uz popisivanje svih elemenata pažljivo demontiran i prenesen u Split, gdje je u restauratorskoj radionici obavljena resta-

uracija izvorne građe, kao i izrada replika za sve elemente koji su nedostajali.²⁴ Sačuvani su svi izvorni elementi konstrukcije, osim greda, koje su zbog iznimne trošnosti na preporuku projektanta konstrukcije zamijenjene novom drvenom građom (sl. 15). Kako bi grednjak zadovoljio suvremene propise nosivosti, a sačuvao svoj izvoran izgled, grede su na gornjoj strani ojačane još jednim redom greda, a izvedena je i ESP-ploča kako bi se osigurala dodatna sigurnost na horizontalne sile. Ovakva je konstrukcija kompatibilna sa zidanom konstrukcijom nosivih zidova i uspješno se već neko vrijeme primjenjuje na povijesnom zidanom graditeljstvu, makar krije jedan nedostatak, koji se najviše očituje u visini parapeta u prostoriji nad grednjakom. Naime, ovakva je horizontalna konstrukcija razmjerno velike visine (debljine), pa nužno dolazi do smanjivanja izvorne visine parapeta na katu iznad, što je posebno uočljivo na gotičkim kućama, koje se, u pravilu, odlikuju razmjerno niskim prozorskim parapetima.

Restauratorsko sondiranje zidnih ploha otkrilo je više slojeva jednobojnih preslika, od kojih je najstariji u bordo boji, koja je odabrana za prezentaciju interijera gotičkog salona (sl. 29).

RESTAURACIJA BAROKNOGA STUBIŠTA

Kada je tijekom rekonstrukcije kuće u XVI. – XVII. stoljeću dograđen aneks u koji je smješteno drveno stubište, opremljeno je drvenim ukrasnim oplatom lučnog oblikovanja

22 Zaglavne ploče s dekoracijom u obliku jednostruke trilobe nalaze se na gotičkim grednjacima Papalićeve palače u Splitu, palače Statileo u Trogiru, na grednjaku iznad prostorije hospicija i u kapitularnoj dvorani u dominikanskom samostanu sv. Križa na Čiovu. Rubovi greda na trogirskoj palači bana Berislavića ukrašene nizom malih triloba, kao i bočne strane greda u kapitularnoj dvorani samostana sv. Križa na Čiovu. Zaglavne ploče gotičke kuće Vidović u Šibeniku imaju dekoraciju dvije trilobe kao i navedeni primjer.

23 Letvice ukrašene motivom hrastova lišća i stiliziranoga cvijeta nalazimo na primjeru obiju međukatnih konstrukcija na palači Grisogono u Splitu, na grednjaku svečane dvorane u palači Papalić u Splitu, u franjevačkom samostanu sv. Ante u Splitu.

24 Restauracija gotičke tavanice obavljena je u restauratorskoj radionici Giuseppe Sava iz Splita, gdje je izrađen i Elaborat za restauraciju i rekonstrukciju tavanice, uključujući i svu potrebnu dokumentaciju.

31 Barokne oplate tijekom restauracije (foto: Giuseppe Sava, 2005.)

Baroque formwork during restoration (photo by Giuseppe Sava, 2005)

po uzoru na elemente baroknih portala (sl. 30). S obzirom na rijetkost nalaza, elementi su u potpunosti restaurirani, a drveno je stubište izvedeno po uzoru na izvorno.

Pri restauratorskim radovima na oplata primijenjeni su isti postupci dokumentiranja, pažljive demontaže, restauracije svih izvornih elemenata uz zamjenu isključivo posve dotrajalih elemenata, te ponovnu montažu na licu mjesta (sl. 31).

ZAKLJUČAK

Gotičko-barokna kuća Bartučević pripadala je renesansnim pjesnicima Hortenziju i Jerolimu Bartučeviću, koji imaju značajno mjesto u hrvatskoj renesansnoj književnosti.

Položaj kuće Bartučević urbanistički je uvjetovan zadanom matricom razvoja grada Hvara, a njezino arhitektonsko oblikovanje ocjenjuje se skromnim u odnosu na druge primjere hvarškoga gotičkog graditeljstva. Iznimnim se može ocijeniti činjenica da je svečana gotička dvorana s dekoriranim tabularom na prvom katu sačuvana do danas u nepromijenjenim gabaritima i bez recentnih pregradnji. U gradu Hvaru samo je još jedan, znatno skromniji primjer rekonstruiranog tabulara stambenoga graditeljstva (gotička kuća Bracanović, k. č. zgr. 122 k. o. Hvar), koji je do rekonstrukcije bio sačuvan djelomično »sakriven« ispod drvenoga stropa »sa gušom« iz 19. stoljeća. Ostaci tabulara nalaze se u Hvaru u palači Paladini (k. č. zgr. 110 k. o. Hvar), i u palači Radošević (k. č. zgr. 311 k. o. Hvar), gdje je došlo do ujedinjavanja nekoliko gotičkih kuća u baroknu palaču, no navedeni primjeri do

danas nisu cjelovito istraženi niti prezentirani. Iznimnu vrijednost ovog nalaza čini upravo njegova cjelovitost, kakvu zatječemo na samo još nekoliko primjera gotičkoga graditeljstva srednje Dalmacije (palača Papalić u Splitu – Muzej grada Splita, palača Grisogono u Splitu na Peristilu), no navedeni su primjeri restaurirani za javnu namjenu i uz znatnu novčanu potporu Ministarstva. Mnogo je veći broj nalaza koji su do danas sačuvani samo fragmentarno, bilo da su stradali zbog neodržavanja i zuba vremena, nesretne vlasničke diobe, bilo zbog naknadnih neprimjerenih građevinskih intervencija (palače Marulić i Dagubio u Splitu, palača Berislavić u Trogiru). To više navedeni primjer privatne stambene kuće obnovljene vlastitom inicijativom i sredstvima u izvornim gabaritima i po uzusima struke postaje posve izniman.

Barokna adaptacija i dogradnja navedene kuće iznimne su zbog činjenice da je u potpunosti poštovana zatečena gotička svečana dvorana, za razliku od niza primjera gdje je barokizacija redovito dovodila do poništavanja ranijega sloja. Barokno drveno stubište s ukrasnim drvenim oplata jedinstveno je na prostoru srednje Dalmacije, pa to više raduje njegova obnova u izvornome stanju, koja je uklonila prije opisana recentnija oštećenja.

Projektom rekonstrukcije postignut je skladan odnos stambene namjene i prezentacije izvornoga graditeljstva. Projekt je realiziran iznimnim zalaganjem i suradnjom svih stručnjaka angažiranih na projektu, ali iznad svega zahvaljujući zainteresiranom i angažiranom investitoru koji je pokazao iznimnu osjetljivost za kulturnu baštinu, bez kojeg ne bi bilo ovako kvalitetnog rezultata obnove.

SUDIONICI U OBNOVI

Investitor: Ante i Vjera Limić, Split

Arhitektonska snimka postojećega stanja: Ministarstvo kulture - Konzervatorski odjel u Splitu (mr. sc. Goran Nikšić, d. i. a., Amalasantia Caratan, d. i. a., Mladen Popović, arh. tehn.)

Projektna dokumentacija: ARP d. o. o. – poduzeće za projektiranje i konzalting u građevinarstvu, Split

Glavni projektant - Vinko Peračić, d. i. a.

Suradnici – Lucija Beljan, d. i. a., Nikomir Gabelić, d. i. a., Daria Makjanić, d. i. a.

Projektant konstrukcije – Egon Lokošek, d. i. a., Arhitektonski fakultet u Zagrebu

Izvođač radova – »Građevinar« građevinski obrt, vlasnik Branko Čapin, Split

Restauratorski radovi – restauratori Giuseppe i Zrinka Sava i suradnici

Konzervatorski nadzor – mr. sc. Goran Nikšić, d. i. a., viši savjetnik konzervator, i Anita Gamulin, d. i. a., viša savjetnica konzervatorica

Literatura

Berić, D. (1960.): O hvarskim pjesnicima Jerolimu i Hortenziju Bartučeviću, *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, XXVI, 3-4, Beograd.

Bučić, R. (1956.): *O javnim građevinama i zgradama u Hvaru*, Split.

Duboković Nadalini, N. (1956.): O sfragistici i stematologiji otoka Hvara, *Arhivist VII*, 3-4, Beograd.

Duboković Nadalini, N. (1958.): Srednjovjekovni i noviji spomenici otoka Hvara, *Popis spomenika otoka Hvara*, Split.

Duboković Nadalini, N. (1960.): O građevinskom razvoju Hvara polovinom XV. stoljeća, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 16*, Split.

Duboković, N. (1962.): Kuća Petra Hektorovića u gradu Hvaru, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske 4*, Zagreb.

Kolumbić Šćepanović, M. (1978.): Hektorovićeve prebivališta, *Hvarski zbornik 6*, Hvar.

Fisković, C. (1977.): Graditeljstvo grada Hvara u XVI. stoljeću, *Radovi instituta za hrvatsku povijest 10*, Zagreb.

Kasandrić, I. (1980.): Razvitak vlastelinstva na Braču, Hvaru i Visu u ranom srednjem vijeku, *Mogućnosti 9*, Split.

Kovačić, J. (1987.): »Kroz stambeno graditeljstvo grada Hvara«, u: »Iz hvarske kulturne baštine«, Hvar.

Kovačić, J. (1987.): »Kodeks Bertučević u arhivu Boglić-Božić«, u: »Iz hvarske kulturne baštine«, Hvar.

Prosperov Novak, S. (1978.): Hortenzij Bartučević (1516 – 1578), *Prilozi povijesti otoka Hvara V*, Hvar.

Petrić, N. (1977.): Sukob plemića i pučana kroz izgradnju grada Hvara, *Radovi instituta za hrvatsku povijest 10*, Zagreb.

Štambuk, I. (2002.): Kuća Marina Hektorovića pok. Hektora i njegovog sina pjesnika Petra, *Prilozi povijesti otoka Hvara XI*, Hvar.

Tudor, A. (1995.): *Stambena arhitektura grada Hvara u 17. i 18. stoljeću*, magistarski rad Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.

Summary**THE BARTUČEVIĆ GOTHIC-BAROQUE HOUSE IN HVAR**

The rehabilitation and reconstruction of the Gothic-baroque house in Hvar, which originally belonged to the Renaissance poets Jerolim and Hortenzije Bartučević linked the research work on the house with the demanding architectural rehabilitation and specialized restoration works in order to reconstruct the exceptional interiors of the Gothic hall and baroque stairwell and the put the house into function as living quarters.